

Pákozdi Zita „A jogerő tárgyi terjedelme a polgári perben” címmel védte meg doktori értekezését

Több mint 40 év telt el *Farkas József* „A jogerő a magyar polgári peres eljárásban” című monográfiájának megjelenése óta, azóta kifejezetten a jogerő témakörében nem találkozhattunk újabb művel, sem külön monográfiával, sem erre fókuszáló rövidebb tanulmánnyal, cikkel. Az eltelt időszakban ugyanakkor a társadalmi-gazdasági változások, és ezzel együtt az anyagi jogviszonyok bonyolódása, a jogfejlődés és a kodifikációs munkák eredményei is olyan újabb helyzeteket teremtettek, amelyek jelentős hatást gyakoroltak több régi jogintézményre, köztük a jogerőre. A jogerő a jogi szabályozását tekintve ugyan évtizedek óta viszonylag változatlan, azonban az intézmény lényegét adó és terjedelem tekintetében kialakult tudományos viták semmiképpen sem tekinthetők lezártak, így a jogerő ma is érdeklődésre számot tartó témakörnek tekinthető. Munkámnak a 2013 nyarán megindult Pp. kodifikáció aktualitását is adott, amely nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a jogerő és a pertárgy közötti összefüggések feldolgozásának az igénye ismét a perjogtudomány egyik aktuális kérdése legyen. A doktori értekezés a jogerő tárgyi terjedelmét vizsgálja, elsősorban a dogmatikai elemzés (ezen belül is döntően a nyelvtani, a logikai, a jogszabály-értelmezési módszerek) és a jogösszehasonlítás segítségével. Az értekezés tárgyának, a jogerő tárgyi terjedelmének vizsgálatát nem pusztán perjogi környezetben helyeztem el és vizsgáltam, hanem kiemelt szerep jutott e körben az alkotmányjogi megközelítésnek, nevezetesen a jogerő jogbiztonsági szerepkörének. Célom volt az, hogy ez az irányvonal mindvégig jelen legyen, és a végső összegző gondolatokat is ennek figyelembe vételével fogalmaztam meg. Az értekezés a bevezető gondolatokkal együtt nyolc jól elkülöníthető részre tagolódik. Az első érdemi részben az alapvető fogalmakkal és intézményekkel foglalkozom, így itt tértem ki az alaki és anyagi jogerő elhatárolására, annak formális és materiális megközelítésére, és a jogállamiság elvére, amelynek keretében a vonatkozó AB határozatok segítségével a jogerő és jogbiztonság közötti kapcsolatot mutattam be. Ezt követően a téma magyar jogban történő vizsgálatát folytattam le, amely az értekezés legnagyobb terjedelmét és leghangsúlyosabb részét jelenti. Majd a német, osztrák, francia és az angolszász összehasonlító részek következnek. Végül a kutatás eredményeit összegeztem. Kutatásaimat két irányvonal mentén végeztem el: mi és hogyan köti a bíróságot az eljárása során, illetve a kötöttség során keletkező esetleges problémákat hogyan lehet ideális esetben kezelni annak érdekében, hogy a jogerő valóban a legmegfelelőbb szerepet töltsen be a jogbiztonság terén? Az összehasonlító kutatások lefolytatása eredményeképpen a következő rövid megállapítások tehetők. A német, osztrák és a francia jogban is elsősorban a tények (jogilag releváns tények, azaz jogállítás) útján jelölendő meg az érvényesíteni kívánt jog, a jogi minősítés nem kötelező. Vagyis a jogállításnál a keresetlevélben elegendő az individualizáció, a tények legteljesebb előterjesztése már a bizonyítás körében lesz jelentős. A téves

jogi hivatkozásnak nincs jelentősége. A kodifikált és modern jogrendszerekben azonban felmerült az igény, hogy a fél egy keresetben minden igényét és álláspontját előterjessze. Ezt szabályozza a vizsgált angolszász országok perjoga markánsan eltérően, mint a kontinentális jogrendszerek. Ha a fél az egy jogviszonyból vagy jogügyletből (*transaction*) származó összes igényét nem érvényesíti, a határozat meghozatala után már nem teheti meg. A fentieket is figyelembe véve a magyar jogban a kötöttség kérdésénél elsősorban a jogcímet vizsgáltam meg. Ennek felfogása terén sem az anyagi, sem a perjogi szakirodalomban nem alakult ki egységes álláspont, és a bírói gyakorlat sem ad egyértelmű iránymutatást. Mindezek miatt a továbbiakban nem a jogcímmel kötött/nem kötött problémakört vizsgáltam, hiszen a jogcím fogalma, jelentése bizonytalan. A kérdés ezek után ezért az volt, hogy mi adja meg a bíróság részére a határozott kérelem alapját, azaz mihez is lesz kötve az eljárása során? A felperesnek a perben jogot kell állítania, a bíróság a kérelemről a jogállítást által behatárolt területen dönthet. A bíróság tehát az érvényesített joghoz lesz kötve. A következő releváns kérdés ezek után az volt, hogy az érvényesített jogot, amihez kötött lesz a bíróság, milyen módon is kell megjelölni a keresetlevélben: csupán individualizálás útján, vagy már a keresetlevél előterjesztése során szükséges a szubsztanciálás, illetve ezen túlmenően szükséges-e a jogot konkretizálni jog megnevezésével vagy pontos jogszabályi hivatkozás útján, és mi lesz a következménye annak, ha a tényállítások és a jogszabályi hivatkozás nem állnak összhangban? Álláspontom szerint a keresetlevélben a tényállítási résznek van nagy jelentősége, mert az érvényesített jog a felperes által előadott tényekből, azon belül is a jogilag releváns tényállításokból vehető ki. A jog- és tényállítások ily módon elválaszthatatlanok. A jog megjelöléséhez minimálisan tényeket kell előadni, és elegendő, ha a fél csak annyiban adja elő azokat, hogy a kereseti jog beazonosítható, meghatározható, minden más jogtól megkülönböztethető legyen. Ez az individualizáció alkalmazását jelenti. A tények teljes mértékű feltárása a keresetlevélben még nem kötelező. A jogazonosság fogalmának elemzésénél szintén abból indultam ki, hogy a felperes a jogállítást és az abból levezett kérelem útján korlátozza a pertárgyat, amire nem terjeszt elő kérelmet, azt nem lehet elbírálni. Ha egy jogviszonyból több jog is keletkezik, de csak az egyiket kívánja érvényesíteni, akkor hiába tartozik az összes jogosultság egy és ugyanahhoz a jogviszonyhoz, a jogerős ítéletet követően a későbbiekben a többi jogát is érvényesítheti mindaddig, amíg az anyagi jog ezt lehetővé teszi a számára. A bíróságot a perben tehát a tény- és jogállítást kötik, a jogot a keresetlevélben individualizálni elegendő, jogszabályi hivatkozás nem kötelező, azonban a jogi képviselőktől elvárt. Ez a követelmény azonban sajnos nem biztosítja azt, hogy ez minden esetben meg is történik. Amennyiben ez a helyzet előáll, az megfelelő eljárási cselekményekkel, aktív bírói pervezetéssel kezelendő. Ehhez kapcsolódóan nem lehet kétséges, hogy a jogvita lehetséges irányának meghatározása és elbírálása vonatkozásában a bíró a jelenleginél aktívabb szerepet töltsön be. Az összegzésben kitértem arra, hogy célszerű és szükségszerű lenne, hogy a bíró az eljárás irataiból a számára relevánsnak tartott tényelőadásokat, az ezekből eredeztethető jogállítástokat, és az ezekre irányuló bizonyítási eljárások szükségességét valamilyen módon megtárgyalja a felekkel már az eljárás korai szakaszában, a kereset és az alperesi védekezés előterjesztését követően. Ezért mindenképpen indokolt a vizsgált külföldi jogokban meglévő intézményekhez hasonlóan a bíróság ún. anyagi pervezetésének szabályozása és a RPP.-ben (a polgári perrendtartásról szóló 1911. évi I. tc.) ismert és bevált perfelvétel és a percezúra ismételt bevezetése. A perfelvételi tárgyaláson kell tisztázni az eljárás kereteit: ami a konkrét kereseti jog- és tényállítás (azaz a keresettel érvényesített jog, amihez kötött lesz a bíróság), melyek lesznek az irányadó, alkalmazandó jogszabályok a jogvita elbírálása során, mi a

határozott kereseti kérelem. Amennyiben van jogi minősítés, de az a bíróság álláspontja szerint téves, akkor azt itt kell tisztázni. A cél a perbeli jogvita teljes körű és végleges elbírálása egy eljárásban, és az eljárások megkettőződésének, vagy meg többszöröződésének elkerülése, amely a bíróságok részéről feltételezi a kontradikció érvényre juttatását és az anyagi pervezetést, a felek részéről az igazmondási kötelezettség, a jóhiszemű pervitel és a per anyagának felelős előterjesztési kötelezettségének a megvalósulását.

*Dr. Pákozdi Zita
tanársegéd*